

แนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

1. ที่มาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545 : 13) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บรรยายถ่ายทอดความรู้ ผู้ชี้แนะ หรือการสอนที่ครูเป็น ศูนย์กลาง ไปสู่การเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ และสามารถสร้างองค์ ความรู้ได้ด้วยตนเอง ตามแต่ศักยภาพของผู้เรียน ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสนใจและได้รับการยอมรับในแวดวง การศึกษาว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถ ตลอดจนทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เป็นการเรียนที่ก่อให้เกิดทักษะปฏิบัติ การเรียนรู้ศาสตร์ที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน

การทำให้สมบูรณ์ (Integration) คือ การทำหน่วยย่อย ๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสม กลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวให้ครบสมบูรณ์ในตัวเอง (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และเพียวาร์ ยินดีสุข, 2556 : 1) บูรณาการ คือ การนำเอาศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันให้กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน จนมีความสมบูรณ์ครบถ้วนในตัวเอง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ การนำสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ของศาสตร์สาขาต่าง ๆ ในแต่ละระดับ การศึกษาที่สอดคล้องกัน สัมพันธ์กันเกี่ยวข้องกัน มาประสาน ผสม ผสมผสาน หลอมรวมเชื่อมโยงเข้าด้วยกันให้กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันจนมีความสมบูรณ์ครบถ้วนในตัวเอง

การบูรณาการการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม เป็นอีกวิธีการของคู่บูรณาการที่เชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมสู่การปฏิบัติตามประเภทของศิลปวัฒนธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะของการปฏิบัติ ก่อให้เกิดการคิดสร้างสรรค์ การทำนุบำรุง สืบสาน เผยแพร่ด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเน้นให้นักศึกษาทำกิจกรรมทั้งในห้องเรียนนอกห้องเรียน การอนุรักษ์ การเผยแพร่ความรู้ทางวัฒนธรรมไปพร้อมกัน

ดังนั้น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จึงได้จัดการความรู้ (KM) เรื่อง แนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยสอดคล้องความรู้เพื่อจัดการเรียนในรูปแบบบูรณาการกับศิลปวัฒนธรรม จากประสบการณ์จริงของคณาจารย์ของคณะ ที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนในลักษณะนี้มาเป็นเวลาหลายภาคเรียน จนกลายเป็นองค์ความรู้ที่จะสามารถถ่ายทอดจัดการเป็นแนวปฏิบัติที่ดีแก่คณาจารย์อื่นของคณะและสาธารณะ อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเกิดทักษะปฏิบัติจริง

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อถอดองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงในตัวบุคคลสู่แนวการปฏิบัติที่ดีการสอนแบบบูรณาการกับศิลปวัฒนธรรม

2.2 เพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้เรื่องการเรียนการสอนด้านแนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับศิลปวัฒนธรรมสู่บุคลากรและบุคคลอื่นที่สนใจ

3. ผู้ใช้ความรู้

ผู้ที่นำแนวทางการบูรณาการเรียนการสอนกับศิลปวัฒนธรรม ไปใช้เพื่อการบูรณาการเรียนการสอนกับศิลปวัฒนธรรม

4. กระบวนการจัดการความรู้

ดำเนินการในรูปคณะกรรมการจัดการความรู้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีงบประมาณ 2566

ขั้นตอนที่ 1 ประชุมวางแผนการดำเนินงาน

คณะกรรมการจัดการความรู้ประชุมวางแผนการดำเนินงานโดยแบ่งคณะกรรมการออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบถอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากนั้นที่ประชุมได้ดำเนินการแสวงหาประเด็นต่าง ๆ เพื่อทำการกำหนดหัวข้อสำหรับถอดองค์ความรู้ ทั้งประเด็นจากการจัดการความรู้ (KM) ของปีการศึกษาที่ผ่านมา หรือประเด็นในกรอบเดิม ๆ ที่น่าสนใจ รวมถึงการมองหาประเด็นใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากภาคการศึกษาที่ผ่านมา โดยที่ประชุมมีมติในประเด็น แนวทางการบูรณาการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคณาจารย์ผู้ที่มีประสบการณ์ในการบูรณาการเรียนการสอนกับศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องแสวงหาองค์ความรู้สำหรับนำมาเป็นแนวปฏิบัติที่ดีและส่งเสริมกระตุ้นแก่บุคลากรอื่น ๆ ของตนเอง และสาธารณะทั่วไป

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาประเด็นคำถามเพื่อใช้สำหรับการถอดองค์ความรู้

คณะกรรมการจัดการความรู้ได้พัฒนาประเด็นคำถามโดยมีวิธีการ คือ ขั้นตอนหรือกระบวนการแนวทางการจัดการเรื่องแนวทางการบูรณาการเรียนการสอนกับศิลปวัฒนธรรม เช่น การออกแบบการเรียนการสอน กิจกรรม การสร้างข้อตกลงสำหรับผู้เรียนและผู้สอน

ขั้นตอนที่ 3 สรุปประเด็น

คณะกรรมการจัดการความรู้ดำเนินการถอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ความรู้ โดยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล จากนั้นสรุปเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดีในประเด็น **แนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม**

ขั้นตอนที่ 4 เผยแพร่องค์ความรู้

ภายหลังจากการได้องค์ความรู้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการจัดการความรู้ได้ดำเนินการเผยแพร่องค์ความรู้โดยจัดทำเป็นรูปเล่มรายงานทั้งรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ รูปแบบสื่อ PDF และ E-BOOK สำหรับเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา รวมถึงเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการจัดทำคลิปเผยแพร่องค์ความรู้ เพื่อให้ผู้ใช้ความรู้ได้ทำความเข้าใจในองค์ความรู้ได้รวดเร็วและกระชับยิ่งขึ้น

5. ผลลัพธ์หรือองค์ความรู้ที่ได้

ในการถอดองค์ความรู้หัวข้อ “แนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม” ได้องค์ความรู้ผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ผู้ให้ความรู้ ดังนี้

5.1 แนวทางในการเตรียมการจัดทำแผนการบูรณาการจัดการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

5.1.1 ผู้สอนสำรวจรายวิชาที่จะทำการเรียนการสอนในการบูรณาการที่มีความเชื่อมโยงด้วยเนื้อหาทางศิลปวัฒนธรรม จัดทำแผนการเรียนการสอน กำหนดรูปแบบของการบูรณาการที่ชัดเจนว่าเป็นการบูรณาการอย่างไร ระหว่างวิชากับวิชา ระหว่าง และกิจกรรมที่จะบูรณาการบรรจุไว้ในกรมคอ. 3 แบ่งช่วงเวลา สัดส่วนของเนื้อหาสาระที่ต้องดำเนินกิจกรรมบูรณาการและกำหนดสัดส่วนของประเมินหรือวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ให้เกิดความเหมาะสม

5.1.2 จัดทำโครงการหรือโครงการที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ที่สอดคล้องด้วยเนื้อหารายวิชา และกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนว่าจะทำกับหรือเกิดผลกระทบกับกลุ่มใด ภายในหรือภายนอกสถาบันการศึกษา

5.1.3 ออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ในแผนการสอน มคอ. 3

5.1.4 ดำเนินการเรียนการสอนในเนื้อหาให้เข้าใจและกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมทุกคน ในโครงการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามกำหนดไว้ในแผนการเรียนการสอน ในลักษณะ Active Learning

5.1.5 ผู้สอนพาผู้เรียนไปศึกษาหาความรู้ หรือเนื้อหา หรือประเด็นศิลปวัฒนธรรมจะทำการบูรณาการเพื่อการออกแบบกิจกรรม เช่น ชมการแสดง หรือเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม

5.2 แนวทางการลงมือปฏิบัติการสอนในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

5.2.1 ผู้สอนสอนเนื้อหาของวิชาการ เพื่อทางสร้างความเข้าใจเนื้อหาหลักในรายวิชาการ และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียนถึงการบูรณาการตามวิธีการต่าง ๆ

5.2.2 ผู้สอนต้องส่งเสริมกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการบูรณาการจัดการเรียนการสอน

5.2.3 ผู้เรียนต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบของกิจกรรม เพื่อสร้างหัวข้อบูรณาการ

5.2.4 ผู้เรียนต้องร่วมกัน คิดสร้างสรรค์ ออกแบบ จัดทำโครงการหรือโครงงานด้านศิลปวัฒนธรรม เน้นให้ทุกคนมีบทบาท แบ่งบทบาทให้สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้การบูรณาการและดำเนินกิจกรรม

5.3 การเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียนในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

5.3.1 ผู้เรียนจะต้องเข้าเรียนองค์ความรู้ เนื้อหาสาระตามคำอธิบายรายวิชา และกำหนดใน มคอ.3 หรือเรียนความรู้หลักตามแผนการเรียน ให้ครบสัดส่วนอย่างน้อย 8 -12 สัปดาห์

5.3.2 ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ เตรียมตัวล่วงหน้าให้พร้อมที่จะเรียนรู้ ศึกษา และปฏิบัติงานในสิ่งที่ผู้สอน มอบหมายให้ศึกษาล่วงหน้า

5.3.3 การให้ความร่วมมือกับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ เริ่มจากการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การดำเนิน กิจกรรม และการประเมินผล

5.3.4 การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น

5.3.5 การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ การทำงานเป็นทีม และการยอมรับ ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

5.3.6 การมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติ ในสถานการณ์จริงด้วยตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง

5.3.7 ฝึกฝนการคิดเชิงระบบ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดเชื่อมโยง และการคิดอย่างสร้างสรรค์

5.3.8 สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องที่น่าเบื่อ แต่การเรียนรู้แบบสนุกสนาน มีชีวิตชีวา

5.4 เคล็ดลัษความสำเร็จในการบูรณาการจัดการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

5.4.1 การบูรณาการต้องปลูกฝังให้นักศึกษาเรียนรู้และเข้าใจความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อให้นักศึกษาตระหนักและอนุรักษ์สืบให้คงอยู่ต่อไป รวมถึงปลูกฝังการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นให้รู้จักความเสียสละและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันกับสังคมได้อย่างมีความสุข

5.4.2 นักบูรณาการต้องมีเครือข่ายหรือกัลยาณมิตรกับบุคคล หน่วยงานด้านศิลปวัฒนธรรม จะนำพาให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมได้ประสบผลสำเร็จ

5.4.3 ผู้เรียนต้องมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ตั้งกติกาโดยทุกคนมีส่วนร่วมและปฏิบัติตามกติกานั้น และปลูกฝังให้เห็นคุณค่างานทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย

6. ปัจจัยสู่ความสำเร็จ (เทคนิค วิธีการ เคล็ดลัษ)

6.1 ผู้สอนนำเนื้อหาการทำนุบำรุงด้านศิลปวัฒนธรรมจะบูรณาการไปเขียนไว้ในแผนการสอนใน มคอ 3

6.2 กำหนดกิจกรรมในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและลงมือปฏิบัติโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน

6.3 สรุปผลลัพธ์ในการเรียนการสอนทั้งหมดไว้ใน มคอ 5 จึงถือได้ว่าเป็นการบูรณาการอย่างแท้จริง

7. การนำไปใช้ประโยชน์

7.1 สรุปเป็นคู่มือแนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จัดไว้ในเว็บไซต์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

7.2 ส่งคู่มือแนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเผยแพร่ไปยังมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

7.3 จัดเสวนาแลกเปลี่ยนองค์ความรู้แนวทางการบูรณาการการเรียนการสอนกับการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของคณาจารย์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์และพเยาว์ ยินดีสุข. 2556. **ทักษะ 5 C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียน**

การสอนอิงมาตรฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

สำนักนายกรัฐมนตรี,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.**

2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พรินทวอนกราฟฟิค จำกัด.

อ้างอิงบุคคล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิพย์วารี สงนอก, หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรฤทัย กันตะกนิษฐ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย

อาจารย์ ดร. หทัยวรรณ มณีวรรณ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิทักษ์ จัตูชัย หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา

คณะกรรมการดำเนินการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สายยนต์ ชาวอุบล	ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร.ธีรวัฒน์ การโสภา	รองประธานกรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนันท์ ทรงสุนทรวัฒน์	กรรมการ
4. อาจารย์มยุรี แคนตะ	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยเอก ดร.ศธาวัช พลโคตร	กรรมการ
6. อาจารย์ ดร.ธัญญา วิริยะปัญญาพันธ์	กรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุสรรา ทองคลองไทร	กรรมการ
8. อาจารย์เปรมกมล สกิตเดชกุญชร	กรรมการ
9. อาจารย์ ดร.พชรมน ซื่อสัจจลือสกุล	กรรมการ
10. อาจารย์ศุภรดา ปุณศิริวัฒน์	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธิตา วรรณนะปรกรณ์	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบศักดิ์ สิริมงคลกาล	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรฤทัย กันตะกนิษฐ	กรรมการและเลขานุการ
14. นางจตุมา เต็มสิริทิพรัตน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
15. นางสาวทิพสุธา ชันษา	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ